

За обучението по биологично земеделие в България, Румъния и Словения

Атанас Атанасов, Чавдар Везиров, Христо Белоев, Невенка Пострак,
Георге Валентин Роман, Лучан Стоян

About Training Needs in Organic Agriculture in Bulgaria, Romania and Slovenia: Some results of the survey conducted during the national workshop meetings organized in the project ORGANIC.BALKANET 2009-1-RO1-LEO05-03584 LLP-LdV-TOI-2009-RO-008 in Bulgaria, Romania and Slovenia, as well as the statistical analysis and the conclusions that came out are presented. The survey starts on January 2010 and ended on May 2010. During this period, three national workshops developed under a common agenda for the three countries. The results are based of statistical acceptable number of questionnaires gathered, and open discussed between participants in the national meetings.

Key words: Organic Agriculture, Training Needs.

ВЪВЕДЕНИЕ

Приложението на конвенционалното земеделско производство е силно зависимо от невъзобновяемите енергийни източници (механизация, торове, пестициди и т.н.) водещо до множество селскостопански неволи, като например деградацията на почвата, водна ерозия, замърсяване, намаляване на биоразнообразието, ескалацията на производствените разходи и т.н. Информираността на обществото за необратимите щети, нанесени на околната среда доведе до призови за по-отговорно отношение към природата.

На този фон, биологично земеделие (БЗ) излиза на преден план, като земеделски подход, чрез който може не само да се произвеждат безопасни продукти, но и екологосъобразни. Въпреки това, БЗ все още е възпрепятствано от липсата на яснота например, както потребителите, така и селскостопанските специалисти не винаги знаят какво е БЗ, какви са ползите от него, кои продукти са разрешени при биологично производство, кои се ограничават и т.н.

Независимо от добрата политическа воля за развитие на БЗ в страни като България, Румъния и Словения [1], [2], [3] усвояването на практики и техники в БЗ все още се развива.

Причините са, че тези страни изостават с бавното въвеждане на темата за БЗ като приоритет на академичните и професионалните образователни системи на всички нива, които да допринесат за обучението на селскостопански специалисти.

Поради непрекъснато увеличаващият се интерес от потребители и фермери към биологичното производство в тези страни и липсата на достатъчно знания в тази област доведе до необходимостта от разработването на качествена учебителна програма основаваща се на оценка на нуждите от обучение по биологично земеделие заложена като основна цел в разработения проект "Развитие на умения от обучаващи се по биологично земеделие на Балканите" (Биологична Балканска мрежа) по програмата "Леонардо да Винчи."

За постигането на тази цел се налага решаването на следните задачи:

- Идентифициране и анализ на цели и изисквания на потребителите за обучение на селскостопански специалисти в редица страни от ЕС (т.е. Словения и България) по теми, свързани с биологичното земеделие.

- Избор и анализ на иновативно електронно учебно съдържание, което е било предварително разработено за обучение в предишни инициативи (Organic.Edunet; EcoJob; Bio@gro).

- Интегриране на електронното учебно съдържание в националните и регионалните системи и практики, свързани с БЗ.

- Адаптиране и подобряване на избраното съдържание, за да се подпомагат нуждите от обучението през целия живот на селскостопанските специалисти и потребителите, чрез подходящо проектирани програми за обучение.

- Събиране, категоризиране и публикуване на онлайн база от данни от предходни инициативи под формата на дигитални обекти за обучение.

- Създаване на многоезична онлайн среда, която ще улесни крайните потребители в онлайн търсенето, извличането, достъпа и използването на дигитални обекти за обучение.

- Разработване на поредица от обучителни програми, които да въведат използването на електронното обучение в подкрепа на обучението на селскостопански специалисти.

- Провеждане на фокусирани пилотни проучвания които да потвърдят предложените програми за обучение.

- Насърчаване сътрудничеството между заинтересованите страни в тази област в подкрепа за устойчиво разпространение на резултатите от проекта.

Важна стъпка за разработването на качествена обучителна програма е проучване и анализ на изискванията на потребителите за обучение по теми, свързани с биологичното земеделие в България, Словения и някои региони на Румъния.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Направеното проучване е извършено в периода Януари - Май 2010 по време на организирани в трите държави (България, Словения и Румъния) национални консултативни срещи заложи, като първа задача от първия етап по изпълнението на проекта „Биологична Балканска мрежа 2009-1-RO1-LEO05-03584 LLP-LdV-TOI-2009-RO-008.” Проучването е основано на разработването на еднакви по съдържание въпросници със статистически приемлив брой въпроси, както и на откритата дискусия с заинтересуваните страни (фермери, потребители на биологични продукти, агрономи, студенти, изследователи и т.н.) и експертите по биологично земеделие (сертификационни организации, консултантски групи и др.).

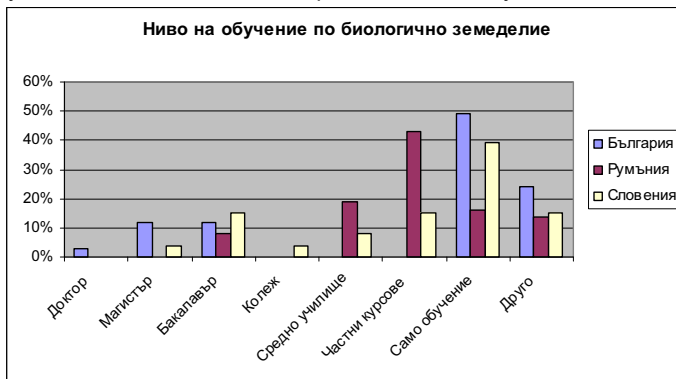
Въпросникът е разделен на седем групи въпроси подредени по следния ред: Лична информация за участниците; Компетенции; Информационни нужди; Обучаващи нужди; Пазарен анализ; Педагогика; Оценка на въпросника.

Броя на участниците в срещите и от трите държави е приблизително еднакъв, като за България участват 33 участника от които 5% биологични фермери, 5% бъдещи фермери, 5% експерти по биологично земеделие, 8% представители на сертификационни организации, 17% агрономи, 3% експерти по обучението, 8% преподаватели, 39% изследователи и 10% други участници. На срещата в Румъния взеха участие 37 участници от които 48% фермери, 16,2% бъдещи фермери, 18,9% агрономи, 2,7% представители на властта, 5,4% изследователи и 8% други участници. При проведената среща в Словения взеха участие 31% биологични фермери, 8% бъдещи биологични фермери, 15% агрономи, 8% консултанти, 8% преподаватели, 30% хора от други професии.

От обобщаване на получените данни става ясно че и за трите държави преобладават участниците с възраст над 45 години (40% до 50%), което дава основание да се твърди, че биологичното земеделие не е особено атрактивно сред хората под 35 годишна възраст (5% до 22%).

По отношение нивото на образование за България преобладават участниците с образователна степен магистър 61%, докато за Румъния и Словения 51% и 46% от участниците са със средно образование, което е обяснимо имайки предвид преобладаващия брой на участващите фермери. Интересно е да се отбележи, че 49% от участниците от България и 39% от участниците в Словения класифицират своето ниво на обучение по биологично земеделие, като „само обучение” докато за

Румъния този процент е 16 % фиг.1. 43 % от участниците от Румъния и 15 % от участниците от Словения са преминали частни курсове на обучение. 12 % от участниците от България са преминали Университетско ниво на обучение по биологично земеделие. Високия процент на „само обучение” сред участниците и от трите държави потвърждава тезата за недостатъчни академични и професионалните образователни системи по БЗ. 52 % от участниците от България, 87 % от Румъния и 54 % от Словения нямат опит, като обучаващ по БЗ. Малък процент от участниците 5 % до 15 % са работили като обучаващи в миналото.

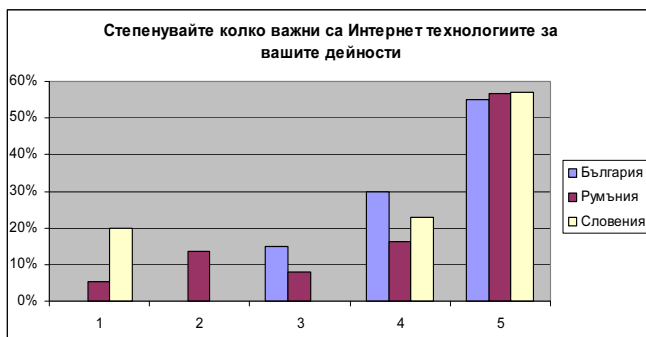
Фиг.1. Ниво на обучение по биологично земеделие

За определяне нивото на знания и компетенции за работа с Интернет, електронна поща и т.н на участниците са предложени поредица от въпроси свързани с умения за търсене на информация в мрежата, смъкване и изпращане на файлове и т.н. на които от 40 % до 70 % от участниците и от трите държави отговарят, че се справят лесно.

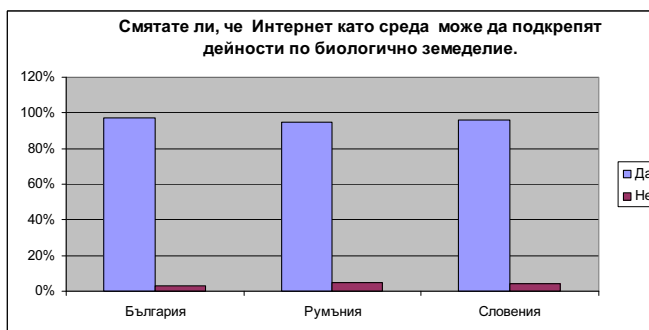
По отношение на интереса на участниците към БЗ от 88 % до 100 % от участниците и от трите държави отговарят, че имат интерес. На въпросите относно знанията и компетенциите на участниците по биологично земеделие 46 % от участниците от България, 30 % от Румъния и 19 % от Словения се определят, че имат добри познания. Това разпределение на процентите се потвърждава и от поредицата специализирани отговори на твърденията, като например: „Биологичните земеделски храни са по малко безопасни отколкото общоприетите храни”, „Биологичното земеделие е опасно за околната среда.” и т.н.

Важна група от предложените въпроси бе проучването за информационната осведоменост по БЗ. На въпроса „Според вашата преценка, какво е нивото на съществуваща информация относно Биологичното Земеделие?” 16,2 % от участниците в Румъния отговарят, че нивото е добро и задоволително докато 51.4 % от участниците отговарят, че нивото е ниско. За България дадените отговори могат да се обобщят, че нивото е ниско и липсва достатъчен достъп до разбираема информация.

На последващата поредица от въпроси за важността на информационните технологии за БЗ между 58 % и 97 % от участниците ги класифицират, като много важни например фиг.2. и фиг.3.

Фиг.2. Оценка на важноста на интернет технологиите (1: Не са важни 5: Много важни)

Фиг.3. Мнение на участниците, че интернет технологиите могат да подкрепят дейности по биологично земеделие (България, Румъния, Словения).

Почти 100 % от участниците от трите държави се интересуват от интернет портал по биологично земеделие и от получаване на допълнителна информация след създаването на портал „Биологична Балканска мрежа“.

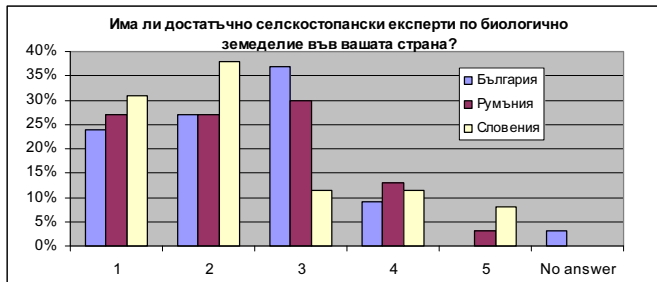
В групата от въпроси „Обучаващи нужди“ е проучено мнението на участниците за текущо и желано ниво на обучение в БЗ, за теми преподавани в предишни обучения по БЗ ., слабости от предишни обучения и т.н.

В следващата група въпроси „Пазарен анализ“ са предложени въпроси целящи да проучат мнението на участниците по отношение на вида и степента на консумиране на биологични продукти (БП), затруднения и оплаквания при пазаруване на такива продукти, местата за закупуване и т.н. На въпроса „Дали потребители във вашата страна знаят от къде да си купят БП ?“ 88 % от участниците от България, 43 % от Румъния и 4 % от Словения нямат информация, от къде да си купят такива продукти. Анализът на получените резултати потвърждава тезата за недостатъчна рекламна дейност и непопулярността на използването на тези продукти на българската и румънската трапеца. На въпроса „Вие консумирате ли БП?“ 65 % до 81 % от участниците от трите държави потвърждават, че понякога консумират БП, докато 15 % до 23 % консумират винаги, като най-висок е дялът на консумацията в Словения и най-нисък в България.

Основните оплаквания на потребителите при консумирането на БП са високите цени и липсата на такива продукти през целия сезон. Интересен е факта, че между

34 % до 40 % от потребителите и от трите държави са склонни да купуват БП директно от производителя. От 60 % до 76 % от потребителите и от трите държави желаят да използват електронни системи за търговия с БП.

В групата въпроси по „Педагогика“ участниците и от трите държави потвърждават, че броя на експертите по биологично земеделие е недостатъчен фиг.4.

Фиг.4. Графично разпределение на отговорите на участниците за броя на експертите по биологично земеделие (1: Не достатъчно въобще 5: Предостатъчно)

В отговор на въпроса за „Какъв трябва да бъде идеалния обучаващ по БЗ“? на първо място по важност участниците и от трите държави го определят, като фермер или агроном специализиращ в биологичното земеделие и не толкова по-важност да бъде специализиран в култури, отглеждани в определена област. По отношение на оценката за поетата инициатива 88% до 100 % от участниците я подкрепят и оценяват положително.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Всички участници се интересуват от биологично земеделие; участниците имат основни знания по биологично земеделие.

Интерес за бъдещо обучение по биологично земеделие в трите държави има по следните теми: Технологии за биологично овощарство и зеленчукопроизводство; Технологии за биологично отглеждане на крави, овце, кози и зайци; Управление на почвените ресурси в биологични ферми; Практически подходи за биологично пчеларство; Маркетинг, пакетиране и търговия с биологични продукти; Технологии за биологично семенепроизводство; Качество на продуктите и преработка на биологични продукти; Селски туризъм.

ЛИТЕРАТУРА

- [1]. Национален план за развитие на биологичното земеделие в България в периода 2006-2013 г. www.arcfund.net/fileSrc.php?id=1530
- [2]. Facts & figures from www.organic-europe.net
- [3]. Romania, Organic Products, Organic Agriculture in Romania, Global Agriculture Information Network, GAIN Report Number: RO6023. www.fas.usda.gov/gainfiles/200612/146269813.pdf

За контакти:

гл. ас. д-р А. Атанасов, доц. д-р. Ч. Везиров, проф. д.т.н Х. Белоев Катедра “Земеделска техника”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, тел.: 082-888 442, e-mail: aatanasov@uni-ruse.bg; vezirov@uni-ruse.bg; hbeloev@uni-ruse.bg

Докладът е рецензиран.